

Neveléslélektan

(8.)

Tanulás, motiváció, siker

“A tanítók csak az ajtót nyitják ki,
belépned neked kell.” kínai közmondás

Sapientia – EMTE
2014

“Akárki, aki folyamatosan tanul, fiatal marad.”
Henry Ford



A tanulás pszichológiai értelmezése

- ❑ idegrendszeri változás (biológiai irányzat)
- ❑ a viselkedés megváltozása, a környezetből származó ingerekre adott válasz (behavioristák)
- ❑ mentális folyamat (kognitív pszichológia)
- ❑ a személyiség kiteljesedése, önmegvalósítás (fenomenológiai irányzat)
- ❑ nem csupán ismeretek elsajátítását jelenti: életünk során szerepeket, viselkedésformákat is tanulunk

Miért is kell tanulnunk?

- ❑ változó környezet és adaptáció
- ❑ az evolúció hatása a tanulásra: minél értelmesebb a faj, annál több időre van szükség, hogy az egyed elsajátítsa a fajra jellemző viselkedésmintákat
- ❑ adaptációs szempontból létezik:
 - obligát tanulás
 - fakultatív tanulás

Iskolai tanulás

- ❑ új ismeretek elsajátítása
- ❑ szervezett oktatás
- ❑ sok lexikális tudás
- ❑ az ismeretek szerkezetében, válogatásában fontos szerepet játszik az aktuális kultúra, a közmegegyezés
- ❑ folyamatos, rendszeres értékelés jellemzi



A hatékony és eredményes tanulás külső-belső feltételei

- ❑ ideális külső feltételek megteremtése alapvető fontosságú a tanulás egész folyamatára nézve
 - pl. rend, szükséges eszközök biztosítása, elég nagy asztal, fény, friss levegő, megfelelő hőmérséklet stb.
- ❑ belső feltételek:
 - az egyén aktuális állapota (ráhangolódás, pihenés)
 - a tanulással kapcsolatos önértékelés és hit, attitűdök
 - a tanulást ösztönző tényezők (cél, nyereség, a tanulás öröme, érdeklődés)
 - kognitív és metakognitív képességek, készségek rendszere (pl.hatékony tanulási módszerek)



Az SQ4R stratégia

1. Scan = letapogatás, előzetes áttekintés
2. Query = kérdezés
3. Read = elolvasás
4. Reflect = átgondolás
5. Recite = felidézés
6. Review = ismételt áttekintés



Mechanikus tanulás – értelmes tanulás

- ❑ az értelmes tanulásban jelen van a megértés, a gondolkodás, a tanulónak a tanulási folyamatot ellenőrző, szabályozó szerepe (önszabályozott tanulás)
- ❑ a tananyagban vannak olyan részei, amelyek csak mechanikusan sajátíthatók el (pl. adatok, tények, nevek, idegen nyelvi szavak)

Tanulási tevékenység típusok

- ❑ problémamegoldás, feladatmegoldás
- ❑ problémakitűzés, feladatkitűzés
- ❑ vita
- ❑ gyakorlati feladat megoldása
- ❑ kooperatív tevékenységek
- ❑ játék (szituáció-, szerep- és döntésjátékok)
- ❑ a tanítás mint tanulás

Mnemotechnikák

- ❑ Rímalkotás: a megtanulandó szavakból rímet, verset faragunk, mint amelyet az égtájak („Előttem van Észak, hátam mögött Dél, balra a nap nyugszik, jobbról pedig kél.”) megjegyzésére alkottak.
- ❑ Képzletbeli összekapcsolás: két szót egy közös, élénk képzeleti képben egyesítünk. Pl. kutya és lábos: a kutya eszik a lábosból.
- ❑ Bizarrr (képi) asszociáció: szándékosan bizarr, szokatlan vagy vicces képekben foglaljuk össze a szavakat. Pl. kutya és lábos: a kutya ül a lábosban.
- ❑ Verbális közvetítő: két szót egy közbülső harmadik segítségével kapcsolunk össze. Pl. alma – ház; alma – MAGHÁZ – ház.

Ajánló

- ❑ Domján László: A hatékony tanulás mesterfogásai
 - "...nem kevesebbet ígérek neked, mint hogy - a tanulásra szánt időd töredékére csökken majd, ezért aztán több időd jut egyéb, klassz dolgokra; - az osztályzataid javulni fognak; - a megtanultakra sokkal hosszabb ideig fogsz emlékezni, mint eddig; - és ráadásul még élvezni is fogod a tanulást. Nem hiszed? Pedig igaz. A saját bőrödon fogod megtapasztalni!"
- ❑ Ramsey Musallam: 3 szabály a tanulás motiválásához (TED, 2013)
- ❑ Angela Lee Duckworth: A siker kulcsa? Kitartás (TED, 2013)



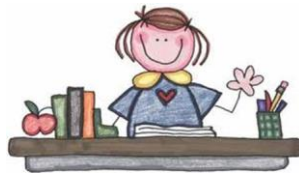
A TANULÁSI MOTIVÁCIÓ

Meghatározás

- ❑ tanulásra készítető belső feszültség
- ❑ energetizálja, aktivizálja, irányítja a tanulási tevékenységet
- ❑ belső és külső tényezők kölcsönhatásaként alakul ki
- ❑ szituációfüggő
- ❑ relatív tartóssága az önmegerősítő folyamatok függvénye

□ Az iskolai tanulás szempontjából 3 motívumcsoport kiemelkedő fontosságú (Toth, 2000):

- önértékeléshez, önbecsüléshez kapcsolódó motívumcsoport
- kíváncsiság, tudás, megértés iránti igény
- szociális motívumok



□ További motívumok

- továbbtanulási szándékok, "jó" szakma megszerzésének szándéka
- a kiemelkedés vágya - szakítani szeretne azzal az életformával és szubkultúrával, amelyben családja és kortársai élnek
- családi háttérrel összefüggő motívumok (pl. a szülők jó teljesítményt jutalmaznak)
- mintakövetés vagy versengés a kortárs csoportban



AZ OKTATÁS ÉS A MUNKA VILÁGA

Oktatás és gazdaság

- ❑ az oktatási rendszer egyik alapfunkciója, hogy a fiataloknak a **gazdaságilag aktív** életszakaszára való felkészítéséhez hozzájáruljon
- ❑ hosszú távon jelentős gazdasági eredményekhez vezet, ha az oktatási rendszer teljesítménye javul
- ❑ munka világába való átmenet ideje meghosszabbodott
- ❑ foglalkozási karrierekhez nem tartoznak egyenes vonalú képzési utak
- ❑ az oktatásból való kilépést követő egyéni döntések a korábbinál nagyobb kockázatokat jelentettek, de egyúttal nagyobb lehetőségeket is

Posztadoleszcencia életszakasz

- akik már nincsenek a közoktatás rendszerében
- de még intenzív tanulási periódusok vannak életükben (a formális, a nem formális oktatás, vagy önképzés keretében) amelyeket időnként megszakítanak
- gyakran részmunkaidőben jelennek meg a munkaerőpiacon
- ennek célja a megalapozott szakmai karrier indítása (nem csak a létfenntartás, hanem a munkatapasztalat)

Oktatás és munka közötti átmenet

- az iskola elvégzése utáni elhelyezkedést valamennyi képzési szinten bizonytalanság övezi
 - magasabb képzettségi szinten a bizonytalanok aránya kisebb
 - gyakoribb az, amikor valaki azonos oktatási szinten két végzettséget szerez („*double dipping*”)
- tartósan javult a fiatal diplomások relatív kereseti pozíciója idősebb kollégáikhoz képest
 - ami a korszerűbb ismeretstruktúrával és a munkaadók számára ígért perspektívával magyarázható

A sikeres átmenet feltételei

- ❑ növekvő, egészséges gazdaság
- ❑ a pályautak átláthatóvá tétele pályaorientáló **tanácsadás** segítségével is
- ❑ az iskolai kimenetekhez kapcsolódó, azokhoz jól illeszkedő, **átlátható és keresett továbbtanulási és karrierpályák**
- ❑ a tanulmányokat **munkatapasztalatokkal** kombináló gazdag kínálat, az oktatás és a gazdaság javuló együttműködése
- ❑ biztonsági háló kiépítése a leszakadók részére;
- ❑ monitoring és információs rendszer

